

Magyarország tájtípusai

DR. PÉCSI MÁRTON—DR. SOMOGYI SÁNDOR—DR. JAKUCS PÁL

Tajtípusok és tájak kapcsolata

A tájtípus genetikailag egymáshoz szorosan kapcsolódó homológ ökológiai fáciésekből, ill. ezek csoportjaiból tevődik össze; így pl. ártéri rétek, árterek csernozjomos szántói, szikesei, tőzeges holt medrei, vagy erdős hegyhátak és a hozzájuk kapcsolódó lejtők stb. Ezzel szemben a regionális értelemben vett tájak több vagy néhány különböző tájtípust is magukba foglaló individuális területi egységek. Bár bizonyos esetekben valamely nagy kiterjedésű tájtípus (ártér vagy mezőségi síkság) regionálisan tájak-kistájak komplexuma is lehet — pl. a Szigetköz —, a tájtípusok mégis a földrajzi környezetben jobbra mozaikszerű elterjedésűek (*1. térkép*) és csak tipológiai értelemben vett egységek.

Ha e tipológiai egységek — az ökológiai fáciések és ezek közel homológ fációs-csoportjai — csaknem természetes állapotban maradtak meg, akkor „természeti ökotópok”-ról, ha pedig az emberi tevékenység által többé-kevésbé átalakítottak, vagy fejlődésükben befolyásoltak, akkor „antropogén, vagy gazdasági ökotópok”-ról, ill. több ilyen kategória összefonódása esetén természetes vagy antropogén tájtípusról beszélünk. Azonban az elszórtan megmaradt *természeti ökotóp-csoportok* (pl. az ártéri liget- és láperdők, szikes rétek, nedves rétek stb.) és az antropogén tevékenységgel befolyásolt gazdasági ökotóp-csoportok (pl. árterek kultúrstryepes szántói, kaszálói, kertészeti stb.) együttesen a *tajtípusok*. Az ilyen értelemben használt tájtípus fogalmából következik az is, hogy a *regionális tájat* sem tekinthetjük tovább döntően természetes tájfejlődéstörténeti kategóriaként, vagyis csupán a természetföldrajzi, földtani tényezők hosszantartó és állandó működése pillanatnyi állapotának. A „természeti földrajzi táj” fogalmát korábban BULLA B. (1954) is így értelmezte, és a több-kevesebb sikerrel rekonstruálható természetes környezetet értette alatta.

A geoszféra regionális egységei, a *földrajzi tájak*, jelentős részben és egyre nagyobb mértékben az ember beható tevékenységi környezetévé váltak, mai állapotuk a régóta ható természeti és az újabb keletű antropogén tényezők, mozgásfolyamatok — egymásra állandóan és változó mértékben ható — együttes eredménye.

A tájtípusokat és az azokból összeszövődő regionális tájakat is tehát természeti és társadalomtörténeti kategóriaként kell egyaránt értelmezni és kutatni.

A földrajzi környezet kutatásában és értékelésében újabban mind nagyobb mértékben előtérbe kerül a tájökológiai szemlélet. A regionális értelemben vett komplex földrajzi tájak tipológiai — (táj)fációs, ökotóp stb. — egységekben való vizsgálata ma már elismert reális társadalmi-gazdasági

igényből fakad. A tájökölógiai egységek egymással kapcsolatban álló rendszeréből — az ún. chorológiai georendszerekből* — összeszövődő közel azonos minőségű *tájtípusok* kiterjedésük, energia- és nyersanyagpotenciáljuk szerint területenként különböző értékeket képviselnek. A különböző tájtípusok részleteiben is beható felmérése és jellemzése mindeddig hiányzó, de egyre inkább szükséges tudományos alapinformációt nyújt a területi tervezés, a tájvédelem és a természetes táj rekonstrukciója számára.

Magyarországon csupán természetes állapotban fejlődő tájtípus napjainkra alig maradt. A társadalmi-gazdasági tevékenység által különböző mértékben átalakított földrajzi környezetben a természeti tényezők ugyan-csak megváltozott mértékben és sebességgel hatnak tovább. Az antropogén hatás következtében egyes tájtípusok állapota leromlott vagy további változása káros irányban halad. Ezáltal az eredetileg egynemű tájtípus — történelmileg rövid idő alatt — mesterségesen differenciálódik, vagy a gazdasági tevékenység (termelés) hasonlósága egymástól ökológiailag eltérő egységeket esetenként azonos tájtípusokká olvashat össze. (Pl. a szántókká alakított ármentesített rétek ökológiailag ma már összeolvadtak a szántott sztyep-rétekkel.)

A magyarországi tájtípológiai vizsgálatoknak és a tájtípusok térképezésének megalapozása, valamint további elvi-gyakorlati kifejlesztése és részletezése érdekében elkészítettük az ország áttekintő tájtípológiai felosztását és térképét. A térkép jelkulcsának értelmezése érdekében röviden összegezzük koncepciónkat és eljárásunkat. A Magyarországon előforduló ökológiai fácieseket 36 tipológiai csoportba és azokat 12 tájtípusba, s végül 3 nagy tájtípus-csoportba soroltuk (*I. térkép*).

Tájtípusok, tipológiai csoportok, tájökölógiai egységek Magyarországon

Földrajzi fekvése folytán Magyarország átlagos éghajlata mérsékelten kontinentális. Időjárását az atlanti, mediterrán, kelet-európai kontinentális és poláris légtömegek váltakozva külön-külön és egymással keveredve úgy formálják, hogy az egyes típusok hatása általában rövid ideig érvényesül. Ritkán — 4–5 éves periódusokban — fordul elő, hogy a nedves atlanti, a száraz kontinentális, vagy a hideg poláris légtömegek heteken, esetleg hónapokon át uralmon maradnak.

A vázolt globális, ill. regionális éghajlati adottságok mellett az ország természetes tájtípusait a szerkezeti-geomorfológiai tényezők határozzák meg. Az ország nagyobbik fele (60%) a Duna, a Tisza és mellékfolyóik alluviális síkságaival, hordalékkúpjaival fedett fiatalon süllyedő medence, a Kárpát-medence belső része, amely centripetálisan maga felé irányította a környező hegységkeret vízhálózatát. A Magyar-(vagy Pannóniai-) medence kettős osztatú, a Kisalföldre és az Alföldre tagozódik. A két síkságot a Magyar-közép-

* A tájak chorológiai rendszerezésével — planetáris regionális és topológiai egységekben — egy korábbi tanulmányunkban foglalkoztunk (PÉCSI M.—SOMOGYI S. 1967. Földr. Közl. 4. sz.). A tájak — chronológiai — fejlődéstörténeti vizsgálatával számos hazai tanulmány, elsősorban a „Földrajzi Monográfiák” és a „Magyarország tájféld-rajza” sorozat foglalkozik.

hegység és a hozzá szorosan csatlakozó dombságok különítik el egymástól. A Magyar-középhegység főként mezozoos felépítésű közepes magasságú horsz-
tok sorozatából és harmadkori, fiatal vulkáni kőzetű vonulatokból tevődik
össze.

Ezek alapján Magyarországon:

kontinentális és szubkontinentális erdős-sztyep zónához tartozó *sík-
sági tájtypusok* uralkodóan mezőgazdasági jelleggel (I.),
szubkontinentális és szubatlantikus tölgy és bükk erdő maradványos,
főleg agrár jellegű *dombsági tájak* (II.),
valamint *alacsony és középhegységi*, dominálónan *erdős tájtypusok* (III.)
a jellemzők.

I. A magyarországi *síkságokat* tájtipológiailag négy, egymástól elég jól
elkülönítható tájtypusra tagoltuk:

- a) az *azonális talajú árterekre*, melyek alacsony és magas
ártéri szintjeit túlnyomórészt ármentesítették;
- b) *lössfedte mezőségi talajú erdős-sztyep sík-
ságokra*, melyek mezőgazdasági művelés alatt állnak;
- c) *egykor erdőmozaikos homokvidékek*, ma erdő-, mező- és
kertgazdasági tájtypusok együttese; és
- d) *eredetileg erdőborította alföld peremi síkságok*,
ma túlnyomórészt kultúrsztyepek.

A fenti négy tájtypuson belül a vízháztartás, a talajtypusok és a helyi
domborzati adottságok figyelembevételével a tájökölógiai egységeket (pl.
feltöltött morotvák, tőzeges medencék, nedves sík rétek stb.) 17 tájökölógiai
csoportba vontuk össze (*1. térkép*).

a) A síkságoknak csaknem a fele *ártér*. A folyók mentét *azonális ártéri
ökölógiai* csoportok kísérik. Jellemzik az alluviális talajú, *fűz-nyár ligeterdők*
közvetlenül a folyók és lefűzött meandereik mentén. A folyószabályozás elle-
nére még ma is eléggé elterjedt tájtypust alkotnak. Az „árterek magasabb
szintjén” az értékeesebb összetételű *szil-kőrös-tölgy ligeterdők*nek csupán
maradványai találhatóak meg, helyüket többnyire szántók és zöldségféléket
termelő kertek foglalták el. A legalacsonyabb térszíni fekvésű, tőzeges talajú
lápi növénytársulások ökológiai csoportjai az ármentesítés miatt jelentősen
összezsugorodtak. Legnagyobb kiterjedésűek a valamivel magasabb helyzetű
nedves rétek voltak, de a talajvíz mesterséges süllyesztése után nagy részüket
felszántották és a rendszeres mezőgazdasági termelés céljaira hasznosították.
Ennek következtében az árterek nagy kiterjedésű *azonális réteinek réti talajú*
típusai napjainkra sok helyen szántókat hordozó *régi csernozjomos* típusokká
fejlődtek. E tipológiai típusok mellett mozaikszerűen az alföldi ártereken és
az Alföld homokbuckás felszínén a zárt mélyedésekben az *elsődleges* és *másod-
lagos szikes talajokkal* (szolonyec, szology és szolonszák) jellemzett ökológiai
típusok is számottevően elterjedtek.

b) A síkságon a *zonális erdős-sztyep ökológiai változatait* a lokális
geomorfológiai viszonyoktól függő hidrogeográfiai, vízháztartási adottságok
jelölik ki. Az ármentes hordalékkúpok egy része csak néhány méterrel emelke-
dik magasabbra a folyók árterénél; ilyen helyzetben a talajvíz relatíve közel
fekszik a — lösszerű üledékekkel takart — felszínhez, s így *régi csernozjomos*
típus alakult ki. Helyenkint a *régi szolonyeces* típusok a termelés és egyéb
antropogén hatásra *mezőségi talajú termőhelyekké* fejlődtek.

Ahol vastag a lösztakaró és a talajvíz szintje mélyen a felszín alatt marad, ott zonális csernozjomok találhatóak. A *csernozjomos*, löszös síkság típusain a záró(klimax) növénytakaró a tatárjuharos löszpusztai tölgyes volt (*Acereto-Tatarici-Quercetum*). Ma az egykori erdős-sztyep zóna csaknem teljesen kultúr-sztyep, mezőgazdasági táj, aránylag sűrű településhálózattal, sok helyen pedig még tanyákkal is beépítve.

c) A futóhomokkal, homokbuckákkal borított hordalékkúpon a síksági tájtípusok helyenként nagyon mozaikszerűek. Kultúrhatás alatt álló csernozjomos homokvidék, szántók, homoki rétek, a futóhomokbuckákon pusztai tölgyes erdő (*Festuceto-Quercetum roboris*), nyáras-borókás erdő (*Junipereto-Populetum albae*) és akácus erdő; a lepelhomokokon és az elegyengetett buckák helyén szőlő és gyümölcsöskertek ökológiai csoportjai váltakoznak egymással. A domborzati és talajvíz-viszonyok gyakori térbeli váltakozásának megfelelően nyers homok, humuszos homok, homokos csernozjom és barna erdő-talajok képezik a termőhelyet.

d) Külön tájökológiai csoportokat különítettünk el a magyar alföldek peremi síkságain, amelyek a hegységek előterében több csapadékot kapnak és rajtuk csernozjom barna erdőtalajok és barna erdőtalajok, sőt helyenként agyagbemosódásos barna erdőtalajok a jellemzőek.

II. *A dombsági tájtípus* kategóriájába tartozik Magyarországon a 200 – 350 m tszf-i magasságú olyan domborzat, melynek felszíne völgyekkel gyengén-közepesen, helyenként erősebben tagolt, általában (harmad-negyedkori) laza üledékekből áll, a lejtőket uralkodóan lösz, lejtőlösz, vagy reziduális vályogtakaró fedi. A természetes növényborítás cseres-tölgyes erdő és kevert lombos erdő volt, mely alatt a közép-európai barna erdőtalajok különböző típusai képződtek.

Az éghajlati - regionális - különbségek, domborzati tagoltság, továbbá ezekből származó sajátos vízháztartási és biogeográfiai adottságok alapján a dombsági tájtípusokat is több rokon tájökológiai csoportokba osztottuk (*I. térkép*, 18–28. típusok). Ezeket egymástól némileg különböző - dombsági tájtípus - alkategóriákba vontuk össze:

a) *Hegység előteri és önálló dombságok* az ország É-ÉK-i felében uralkodó kontinentális-szubkontinentális klímahatás révén eredetileg cseres-tölgyes erdőfedte tájak voltak.

Az ország Ny-i, DNy-i felében fekvő dombságokon szubatlanti ill. szubmediterrán, nedvesebb klímahatás következtében a kevert lombos erdők az alacsonyabb dombhátakon nagyobb foltokban ma is táj jellemzők.

b) *A hegységek közti* (intramontán) *kis medencék* dombságait éghajlati zártáguk, sajátos vízháztartásuk, biogeográfiai jellemvonásuk miatt külön dombsági tájtípusként különítettük el.

A dombsági tájtípusok ökológiai csoportjait az erdőtalajok típusai szerint határoltuk el. A talajtípusok főleg az éghajlat nedvességének növekedésétől függően a csernozjom és csernozjom barna erdőtalajoktól, a Ramann-féle barna erdőtalajokon át, a pszeudoglejes barna erdőtalajokig változnak.

A dombsági tájtípusokon belül - pl. a szubkontinentális cseres-tölgyes vagy csernozjomos eróziós-deráziós dombság - a domborzat erodáltságát és erős vagy közepes reliefenergiáját térképünkön külön is kifejezésre juttattuk, de külön tájökológiai egységnek az áttekinthetőségre való törekvés miatt a nomenklatúrába nem vettük fel.

Ma a domboságoknak csak a 250 – 300 m-nél magasabban fekvő hátait borítja erdő, nagy részüket a mezőgazdaság – szántó, gyümölcsös – vette birtokába, lejtőiket és medencéiket pedig foltszerűen ipari és bányavidékek foglalták el.

III. A magyarországi hegységek orográfiailag az alacsony (350–650 m) és a közepes magasságú (650–1000 m) középhegységek közé tartoznak. A kis medencékkel, áttörésszerű völgyekkel tagolt Magyar-középhegység, amely DNy–ÉK-i irányban mintegy 400 km hosszan szeli át az országot, foglalja magába a hegységi tájak túlnyomó részét.

A hegységi tájtípusok tipológiai kategóriáit a relief-viszonyokkal, az orográfiai övek zonális vegetációtípusaival, a klímahatásokkal és a felépítő kőzetek (vulkáni, karbonátos, kristályos) okozta edafikus különbségekkel fejeztük ki. A tájökológiai csoportok elkülönítéséhez pedig a talajtípusok szolgáltatnak alapot. Ezek mellett figyelembe kellett venni a mezőgazdaság, az ipar és bányászat tájmódosító hatásait is.

Tajtípus-térképünk kis léptéke (az eredeti 1 : 500 000) miatt a lejtők különböző égtáji kitettségből származó ökológiai különbségeket azonban csak általánosítva vehettük figyelembe.

a) A magyarországi hegységek túlnyomó részben a cseres- és gyertyános-tölgyessel borított alacsony hegységek közé tartoznak. Éghajlati jellegük szerint általánosítva három tipológiai csoportba soroltuk őket:

a₁ Száraz szubkontinentális cseres-tölgyes típus az Északi-középhegységben.

a₂ Tölgyessel fedett alacsony hegység szubmediterrán klímátípussal. Ez a tipológiai csoport a Dunántúli-középhegységre jellemző.

a₃ Gyertyános-tölgyes fedte alacsony hegység, csapadékosabb szubatlanti éghajlattal.

Mindhárom tipológiai kategórián belül két tájökológiai csoport került elkülönítésre; a karbonátos kőzeteken kialakult rendzina talajjal és a vulkáni, ill. kristályos kőzeteken kialakult különböző barna erdőtalajokkal jellemzett típusok.

b) Középhegységi tájtípus kisebb foltokban csak az Északi-középhegységben fordul elő (650–1000 m magasságok között). Ezt a tájtípust zárt bükkös erdők és humidusabb szubkontinentális-szubatlanti klíma jellemzi, helyenként már savanyú, de nem podzolos barna erdőtalajokkal. A Magas-Bükk karbonátos kőzetű fennsíkján barna erdőtalajjal és rendzinával fedett típus a jellemző.

A típusok értelmezése és ábrázolása

Magyarország tájtípusai, tájökológiai csoportjai (alkategóriái) osztályozásához a természeti tényezők és feltételek adta keretet választottuk alapul. Ugyanakkor figyelembe vettük az antropogén hatásra végbement átalakítást is, melyet a tájtípusok nevezéktanában is kifejezésre juttattunk (pl. kontinentális erdős-sztyep síkság, uralkodóan mezőgazdasági tájtípus).*

* A tájak gazdasági funkció szerinti feltüntetését (erdő-, mező-, kertgazdasági, ill. a foltszerűen jelentkező ipari, lakó-, üdülő[táj]körzet típusok) más speciális térképek (művelésügyi, települési, ipargazdasági stb.) külön ábrázolásban nyújtják. A tájtípusok

A tájtypusok (a tájökölógiai csoportok) egységeinek a kialakításához az évtizedes természetföldrajzi terep kutatások mellett a geotudományok számos szakembere által készített áttekintő tematikus térképeket is felhasználtuk. Továbbá az így elhatárolódó homológ ökológiai csoportokat összevetettük az éghajlattani, vízháztartási, eróziós stb. adatokkal. Ezeket szükség szerint a térképen különböző számjelekkel is feltüntettük (vízhozamok, éghajlati, vízháztartási és talajvíz adatok). Ilyen módon a tájökölógiai egységeket alkotó geoelemek rendszerét integráltan vettük számításba. Ezután az egyes térbeli kategóriák esetében a típust formáló tényezők között rangsorolást is végeztünk. A síksági tájtypusokon belül általában a talajtypus és a vízháztartás került a tájpotenciál szempontjából az értékelés homlokterébe. A közép-hegységekben viszont a domborzat és vegetáció fejezte ki határozottabban a tájtypus ill. a tájökölógiai csoport tartalmi lényegét.

Tájtypológia és a területi tervezés

A tájtypológia nemcsak a komplex regionális tájbeosztáshoz nyújt szükséges bázist, hanem a gazdasági célú területfejlesztési tervezéshez és a földrajzi környezet optimális hasznosításához is.

A különböző tájtypusok sajátos adottságait jobban figyelembe vevő termelés ugyanis még sok új lehetőséget rejt magában a termelékenység és a gazdaságosság fokozására.

Az utóbbi években jelentősen megnőtt a regionális tervezés szerepe és fontossága az egyes országok gazdasági fejlesztésében. Egyrészt azért, mert a rohamosan fejlődő műszaki-gazdasági tevékenység következtében a természeti környezet számos helyen súlyos károsodást szenvedett, másrészt, mert az életkörülmények javítása érdekében a természeti és a gazdasági tényezők optimális felhasználását kell biztosítani.

A tájtypusok kijelölése és jellemzése nyújtja az első lépést ahhoz, hogy a regionális tervezés a természet és a társadalom közötti kölcsönhatásoknak a reális és harmonikus számbavételén alapuljon. Ilyen szempontból hasznos információt és következtetéseket levonását jelentené az olyan további felmérés, amely az egyes tájtypusokra regionálisan kivetítené a — pl. mezőgazdasági — termelés értékét.

IRODALOM

- ÁDÁM L. 1968. Mezőgazdasági jellegű dombsági kistájak természeti földrajzi értékelésének feladatai és problémái. — *Földr. Közl.* 17. (92.) p. 279—284.
- BEHRENS, K. C. 1961. Allgemeine Standortbestimmungslehre mit einem Anhang über Raumordnung. — Westdeutscher Verl. 12. 159 p. Köln—Opladen.
- ELLENBERG, H. 1954. Naturgemässe Anbauplanung, Melioration und Landespflege. — *Landwirtschaftliche Pflanzengeologie III.* Stuttgart.

---

nevezéktanában és azok jellemzésében azonban rendszerint kifejezésre juttattuk az antropogén tevékenység irányát és azt is, hogy a valamely természeti adottságok alapján alkotott tájtypus több esetben különböző gazdasági ágakat hordoz és fordítva is. Célunk a természeti és a társadalmi faktorok által kiformált reálisan meglévő tájtypusok térbeli ábrázolása volt, azoknak a társadalmi termelésben, a további területi tervezésben való optimálisabb hasznosítására.

- FREEMAN, T. W. 1964. Geography and Planning. — Second ed. London, Hutchinson and Co. 191 p.
- FÜRST J. 1954. A regionális tervezés általános kérdései. — Felsőokt. Jegyzetellátó, Budapest, 66 p.
- GROBER, J. 1956. Raumforschung, Bioklimatik und Geomedizin Bremen—Horn, Dorn, 23 p. (Forsch. — und Sitzungsber. d. Akad. f. Raumforschung Landesplanung. 5.)
- Geographie und Entwicklungsplanung: I. GUTERSOHN, H.: Die Geographie als Grundlage der Orts-, Regional- und Landesplanung. TROLL, C.: Die Strukturanalyse und ihre Bedeutung für die Entwicklungshilfe. — Basel, 1963. Pharos Verl. 52 p. (Basler Beiträge zur Geogr. u. Ethnologie. Geogr. Reihe 5.)
- HAASE, G. 1964. Landschaftsökologische Detailuntersuchung und naturräumliche Gliederung. — Petermanns Geogr. Mitteilungen.
- ISZACSSENKO, A. G. 1961. A földrajzi táj és ábrázolása a térképen (Izv. Vsesz. Geogr. Obscs. 83.)
- ISZACSSENKO, A. G. 1962. Tájtan és a fizikai földrajzi racionizálás (Учение о ландшафтe и физико-географическом районировании). — Izd. Leningradzkovo Universz. 54 p.
- JAKUCS, P.—MAROSI, S.—SZILÁRD, J. 1968. Mikroclimatological investigations within the scope complex physiographic research in Hungary. — Studies in Geography in Hungary. Budapest, 5. p. 73—87.
- JANKOVICH I. 1954. Területrendezési munkák tárgyköre és rendszere. — MNOSZ javaslat. Szabványügyi Hiv. Budapest.
- KOLTA J. 1968. Geográfusok közreműködése a Délkelet-Dunántúl területfejlesztési problémáinak megoldásában. — Gépelvény.
- KŐSZEGI L. 1964. A területi tervezés főbb elvi és módszertani kérdései. — Közgazd. és Jogi Kiadó, Budapest, 399 p.
- Landschaftshaushalt und Wirtschaftsstruktur. Beiträge zu aktuellen geographischen Problemen. — Leipzig, 1966. Geogr. Inst. d. Karl Marx Univ. 170 p.
- MAROSI S.—SZILÁRD J. 1963. A természeti földrajzi tájértékelés elvi-módszertani kérdéseiről. — Földr. Ért. 12. p. 393—417.
- NEEF, E. 1967. Die theoretischen Grundlagen der Landschaftslehre. — VEB Hermann Haack, Gotha. 152 p.
- PÉCSI M.—SOMOGYI S. 1967. Magyarország természeti földrajzi tájai és geomorfológiai körzetei. — Földr. Közl. 16. (91.) p. 285—304.
- PÉCSI, M.—SOMOGYI, S. 1969. Subdivision and classification of the physiographic Landscapes and geomorphological regions of Hungary. — Research Problems in Hungarian Applied Geography. Studies in Geography in Hungary 5. Budapest. p. 7—24.
- PÉCSI, M.—SOMOGYI, S.—JAKUCS, P. 1971. Landscape units and their types in Hungary. — Geographical Studies. Hungary. IGU. European Regional Conference. Budapest. p. 11—64.
- SOMOGYI S. 1967. Az Alföld tájértékelése. — Magyarország tájféldrajza I. köt. A dunai Alföld. — Akad. Kiadó, Budapest, p. 91—163.
- SZABÓ P. Z. 1964. A regionális tervezés komplex feladatai a természeti földrajzi kutatómunka szempontjából. — Dunántúli Tudományos Intézet. Értekezések. p. 33—65.
- TROLL, C. 1966. Ökologische Landschaftsforschung und vergleichende Hochgebirgsforschung. — 366 p. Franz Steiner Verl. Wiesbaden.
- SZOCSEVA, V. 1967. A természeti tájfelosztás elméleti problémái és az ilyen irányú kutatások tapasztalata Szibériában. — Fordítás. FKI Könyvtára.
- TULIPPE, O. 1952. La géographie et les géographes au service de la planification régionale en Belgique. — Aménagement de l'espace. p. 41—102. Paris.

ЛАНДШАФТНЫЕ ТИПЫ ВЕНГРИИ

М. Печи, Ш. Шомодьи, П. Якуч

Резюме

После составления карты природных ландшафтов Венгрии авторами были разработаны теоретико-методические основы типологии ландшафтов и составлена карта ландшафтных типов страны. При выделении ландшафтно-типологических единиц кроме природных факторов были учтены и постоянные антропогенные элементы ландшафта, что

нашло свое выражение и в наименовании ландшафтных типов. С типологической точки зрения ландшафты были классифицированы по природным признакам и экономически оцениваемым естественным потенциалам.

При выделении крупных ландшафтных типов Венгрии наиболее общим типеопределяющим фактором оказались морфоструктурные условия. На их основе были выделены равнинные, холмистые и горные ландшафтные типы.

На равнинах подтипы определяются в первую очередь почвенными типами; при дальнейшем подразделении учтены условия грунтовых вод, водный режим и хозяйственное использование территории.

При типизации ландшафтов холмогорьев были приняты во внимание следующие факторы: степень расчлененности рельефа; естественный растительный покров, выражающий воздействие континентального, субатлантического и др. климата; разновидности лесных и лесостепных почв и их хозяйственное использование.

Подтипы горных ландшафтов определяются следующими факторами: зональная растительность вертикальных поясов; влияния субатлантического, субсредиземноморского и субконтинентального климата; эдафические различия между карбонатными и кристаллическими породами. И здесь были учтены ландшафтообразующие влияния горного дела, промышленности, сельского хозяйства и населенных пунктов.

Ландшафтная типология вместе с региональным районированием ландшафтов является органической частью регионального планирования, защиты и реконструкции ландшафта. Характеристика отдельных ландшафтных типов создает необходимую основу научной информации о природной среде для территориального планирования.

В последние годы значительно возросло значение регионального планирования и его роль в развитии экономики отдельных стран. С одной стороны потому, что в результате бурно развивающейся технико-хозяйственной деятельности природной среде во многих местах был нанесен тяжелый ущерб, а с другой стороны — ввиду того, что в интересах улучшения жизненных условий необходимо обеспечить оптимальное использование природных и экономических факторов. Выделение и характеристика ландшафтных типов являются первым шагом по направлению к тому, чтобы региональное планирование базировалось на реальном учете взаимосвязей между природой и обществом.